ודלמא מלקות חמור. הוה מני לשנויי מסתברא מיתה חמורה טפי ניתנה לחכמי עיר הנידחת כדלמרי' בפ"ד מיתות (סנהדרין נ.): **אילמלי** נגדוה לחנניה מישאל ועזריה הוו פלחי לצלמא. תימה מנא לן (ג) דהא אמרי' בהרואה (ברכות נח:) כשהוציאו את ר"ע חמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה לימתי יבא לידי ואקיימנו בכל נפשך אלמא משמע דבכל נפשך מיירי אפי' היו מייסרין את האדם ביסורין קשין דומיא דר' עקיבא שהיו מסרקין בשרו במסרקי ברזל וכ"ש לגבודי וחור"ת דאותו גלח לא היה עבודת כוכבים ממש אלא היה עשוי לכבוד המלך ואעפ"כ היה בו קידוש השם ולכך מסרו עצמן למיתה והייגו דכתיב (דניאל ג) לאלהך לית אנן פלחין ולצלם דהבא די הקימת לא נסגוד משמע שהצלם לא היה תופס בלהטות ומיהו פלחו לצלמא משמע שהצלם היה עבודת כוכבים מדקאמר פלחו:

דלמא בשוגג ונקה מגלות. תימה לר"י היכי שייך גלות אם מת אחר שהצהרו ג' או שהצה יומים הא אמרינן במי שהחזו (גיטין ע: ושם) שחט בו שניים או רוב שניים הרי זה חינו גולה למיישיגין שמא הרוח בלבלתו וטעמא דגבי גלות משכחן מילי טובא דפטור כגון דרך עלייה דגבי מיתה אין חילוק בין דרך עלייה לדרך ירידה הכי נמי גבי גלות בעינן שיעמוד מיד כדכתיב ויפל עליו ויעמוד משמע מיד ותע"ג דגבי מיתה נמי כתיב מכה איש ומת ויש"ל דמשכחת לה בניתח דשיעה גלח מיישיגין שמא הרוח בלבלתו דבקל הרוח מבלבלו אבל בשחט בו רוב שניס מיישיגין שמא הרוח בלבלתו דבקל הרוח מבלבלו אבל בשחר אבעלי חיים אין הרוח מזיק כל כך שיכולין לשמור יפה מבלבול רוח לכבוד על המכה שוס דבר ות"ת היכי מיתוקס קרא בשוגג הא כתיב שבת בקרא רק שבתו יתן וגו' ובשוגג גלח מיתייב דלמרינן בסי"פ כיצד הרגל (ב"ק כו: ושם) דמרבה מפלע תמת פלע לחייב על השוגג כמזיד נזק אבל גלח ד' דבריס וי"ל דמשכחת לה בהוסיף לו לגועה אחת דלמר בהמניח (שם לב:) דגולה ושם גלח עת חייב בד' דבריס ולא דמי לשחר שוגג או כגון שנכנס לחנותו של נגר (שלח) ברשות דמוכח התם לרב פפא דשייך בית גלות וד' דבריס או גפל מן הגג בדוח מצויה דחייב בד' דבריס דלמרי' בסוף כיצד הרגל (שם כו.) ומסתברא לשם עת דגולה ועוד דשפיר דהוי שוגג על המיתה ומזיד על החבלה(ס) : **גנב** שור הנסקל **וטבחו משלם חמשה** וגו' וה'. תימה דתיקשי מהכא לריש לקיש דאמר בפ' מרובה (שם עז: ושם) כל היכא דליתיה בתכירה ליתיה בטביחה והכא שור הנסקל ליתיה בתכירה וי"ל דהתם קדשים תמירי דליתנהו כלל בתכירה אבל שור הנסקל שם ימכרנו לעובד כוכבים אין תופס דמיו ולר"ת שמומר לאין שור הנסקל (ס) ניחא: **לאו** משום דלא מיחייב בו'. לע"ג דהכא אפי' לגלח אפי' לשלם חייב דקרקע בממון הוא דאמר רבא בהשוכר את הפועלים (ב"מ קי. ושם) גתנן תסרה תורה אפי' בא על אמו דמיחייב בנפשו לגלח ע"פ ב"ד כדאמרי' אבר ירבעיון אלהיס פרט למרבית עלמו מ"מ ניחא דכיון שהיה רשוי להתחייב גם לא היה מתחייב בנפשו מתחייב נמי בממון ע"י שליח כיון שאינו מתחייב בנפשו:

מוסף רש"י

על משענתו. מתרגמינן על נוריי"ר, שמתרפא לגמרי ונשען על כחו (סנהדרין עח:). וכי תעלה על דעתך שזה מהלך בשוק כו'. למה לי למימר ונקה המכה ממיתה (שם). שחובשין אותו. שם תמדוהו למיתה מוכשין את המכה שלא יברח על שנראה שם יומת שם נלח, לפי שמי ונקה המכה, דמשמע לכשיקום ונקה, מכלל דעד השתא מתום הוא (שם). דאמר לוקה ומשלם. במסכת מכות (ד.) מעלידס לח בפלוגי שחייב לתביהו מתים זה ומצלו זוממין, לוקין ומשלמין, שלא השם המכילן לידי מכות מכילן לידי תשלומין (ב"ק עא.). וכי זה חוטא וזה מתחייב. וכי שלים מוטל ושלם מתחייב בתשלומי ד' וה', והא ק"ל לחלן שלים לנזק עבידה (ב"ק עא.). מה מכירה על ידי אחר. אינו מתקיימת שלא על ידי אחר, הגנב מוכר והלוקח לוקח, אף טבירה על ידי אחר. לפילו טבחה שלים נתחייב הגנב בתשלומי ד' וה' (קדושין מג.).

תורה אור השלם

1. אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא:
שמות כא יט

2. כִּי יִגֹּף אִישׁ שׁוֹר אֹו שֶׂה וּטְבָחוֹ אֹו מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה:
שמות כא לז

גליון הש"ס

תום' ד"ה גנב וכו' נאסר מחיים ניחא. עי' זבחים קף עא ע"ג תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) תפי':

הגהות הב"ח

(ג) תום' ד"ה מלקות כו' מנא לן ועוד דהא:

נגדוה. יסורין: **ולא אני לך כו'.** יסורי המלכות הכאה שאין לה קצבה היא אבל מלקות יש לה קצבה מרבעים: **הניחא לרבנן דאמרי.** בסנהדרין בחלו הן הנשרפים (שם.) נתכוון להרוג אח זה והרג אח זה חייב והאי ונפש ממש קאמר אית לן למידק ומוקמי קרא בשהתרו בו ולמילף לשע"ג דליכא התראה יענש ממון כשאין שם מיתה: **אלא לרבי דאמר.** התם נתכוון להרוג אח זה והרג אח זה אינו נהרג אלא משלם דמי ולדות וכי יש אסון משלם דמי אסה אבל אחרו ניה ליתמ לך לוקה ואינו משלם: **מאי ליכא למימר.** מהיכא תיתי חובל בחבירו לחשלומין ולא כשהתרו בו: **על משענתו.** כדאמרינן על בוריו שבשבת לכאן ולאיתנו הרחשון: **אלא מלמד שחובשין אותו.** לא נאמר מקרא זה אלא ללמדך דהיכא דהכהו ולא אח אלא ונפל למשכב יאבנו אח האכה ההוא בניח האסורין עד שנראה אם יקום והחלך בחוץ או ילא האכה מכלל דעד השתא לא יצא מידי ניח ואינו נחבש: **ואי מייתי ניח קטלינן ליה.** [כיון דלאחרת חובשין מכלל דאי מייתי ניזק קטלינן ליה להאי דאי נאו לקטלא למאי חבשינן ליה: **לדבר חמור.** מיתה: **לדבר הקל.** מלקות דלא יוסיף לחובל ולא אח]: **ואמר רחמנא.** להיכא דלא אח לליכא ממון ומלקות נידון בממון דכתיב[ג] שבתו יתן: **ממאי.** דהאי והכה איש אח רעהו במזיד קא משתעי והאי ונקה מקטלא קאמר דתשמע מינה דאי מייתי קטלינן ליה ועל כרחין בהתרו בו: **דלמא בשוגג.** משתעי ולא התרו בו וחבישה נאו לקטלא ונקה נמי נאו מקטלא אלא מגלות דערי מקלט וחבישה דילפינן מינה לגלות קאמר ומשום הכי כי נקה מגלות ישלם ממון אבל היכא דאתרו ניה ליתמ לך דכי לא מייתי לוקה ואינו משלם: ריש לקיש אמר הא מני רבי מאיר היא[ד] דאמר לוקה ומשלם אי רבי מאיר אפי' בתו נמי וכי תימא ר' מאיר לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם ליח ליה ולא והתניא גנב וטבח בשבת גנב וטבח לעבודת כוכבים גנב שור הנסקל וטבחו[ב] משלם תשלומי ארבעה וחמשה דברי רבי מאיר וחכמים פוטרין הא איתמר עלה אמר רבי יעקב א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רבי ירמיה אמר ר' שמעון בן לקיש ר' אבין ורבי אילעא וכל חבורתא משמיה דרבי יוחנן אמרי[ג] בטובח על ידי אחר וכי זה חוטא וזה מתחייב אמר רבא אמר רחמנא[ה] וטבחו או מכרו[ו] מה מכירה על ידי אחר אף טביחה על ידי אחר דבי רבי ישמעאל תנא או לרבות את השליח דבי חזקיה תנא תחת לרבות את השליח[ז] מתקיף לה מר זוטרא מי איכא מידי דאילו עבד איהו לא מיחייב ועביד שליח ומחייב איהו לאו משום דלא מיחייב[ח] אלא משום דקם ליה בדרבה מיניה אי בטובח על ידי אחר מאי טעמייהו דרבנן דפטרי[ט] מאן חכמים ר'

מכירה מי לפסר אלא ע"י אחר שהלוקח לוקחו ממנו: **פחח השור.** מלי למכתב יחלם בשור: **עבד היזו לא מיחייב.** להא מיקטיל: **נאו משום דלא מיחייב הוא.** דחיובא רמיא עליה אלא משום דקם ליה בדרבה מיניה:

רבי